

POSTANOWIENIE

Dnia 24 czerwca 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Katarzyna Tyczka-Rote

w sprawie z powództwa Banku [...] spółki akcyjnej w W. (poprzednio [...] Bank spółka akcyjna w W.)

przeciwko M. K. i A. spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w K.

o zapłatę,

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 24 czerwca 2022 r.,

na skutek skargi kasacyjnej pozwanych

od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...]

z dnia 25 maja 2021 r., sygn. akt I AGa [...],

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Powodowy Bank [...] S.A. w W. (poprzednio [...] Bank S.A. w W.) dochodził od pozwanych M. K. i A. Sp. z o.o. w K., jako kredytobiorcy i poręczyciela, wierzytelności powstałej w następstwie wypowiedzenia umowy kredytowej.

Pozwani wniesli o oddalenie powództwa, podnosząc zarzuty nieskuteczności wypowiedzenia z uwagi na wprowadzenia do treści oświadczenia banku zastrzeżenia mającego charakter warunku, niewykazania aby kredytobiorca opóźnił się w spłacie rat, niewykazania upoważnienia dla osoby, która podpisała oświadczenie o wypowiedzeniu umowy i wezwanie do zapłaty - do działania

w imieniu banku, niewykazania wysokości zadłużenia oraz wskazując na przedawnienia roszczenia.

Wyrokiem z dnia 8 stycznia 2021 r. Sąd Okręgowy w W. zasądził od pozwanych na rzecz [...] Bank S.A. w W. kwotę 88 781,25 zł z żądanymi odsetkami, z zastrzeżeniem, że spełnienie świadczenia przez jednego z pozwanych zwalnia drugiego.

Sąd pierwszej instancji nie uwzględnił żadnego z zarzutów pozwanych. Uznał dopuszczalność warunkowego wypowiedzenia umowy przez bank, a w konsekwencji skuteczność dokonanej przez bank czynności. Oceniał też, że powód udowodnił zasadność i rozmiar swojego roszczenia. Oceniając zarzut przedawnienia Sąd zwrócił uwagę, że po wypowiedzeniu umowy pozwana zawarła z bankiem dwie ugody (14 lipca 2016 r. i 24 lipca 2017 r.) w których uznała dług, wyrażając zgodę na jego spłatę w ratach. Ugody podpisane zostały również przez pozwanego M. K. działającego w imieniu spółki, który jednocześnie jako poręczyciel złożył pisemne oświadczenia o zapoznaniu się z ich treścią oraz wyraził zgodę na warunki w nich określone. Tym samym doszło do przerwy biegu przedawnienia na skutek uznania długu przez dłużnika głównego i poręczyciela.

Sąd Apelacyjny w [...] wyrokiem z dnia 25 maja 2021 r. oddalił apelację pozwanych od wyroku Sądu pierwszej instancji.

Zarzut bezskuteczności (zamiennie nieważności) wypowiedzenia umowy kredytowej z powodu zastrzeżenia w nim warunku Sąd odwoławczy uznał za bezzasadny po dokonaniu wykładni zapisów wypowiedzenia i stwierdzeniu w jej wyniku, że oświadczenie banku nie zawierało warunku.

Pozwani twierdzili, że warunkiem było zastrzeżenie spłaty bieżącego zadłużenia, która spowodować miało „ustanie skuteczności prawnej wypowiedzenia - pozostała należność w wysokości 112 093 zł nie stanie się wymagalna”. Sąd Apelacyjny wskazał, że w piśmie z dnia 17 września 2015 r. bank oświadczył, iż „wypowiada umowę kredytową o nr [...] z dnia 12-06-2014 r.” z zachowaniem 30-dniowego terminu, z powodu opóźnienia w zapłacie dwóch rat kredytowych, których suma wraz z odsetkami wyniosła 14 082, 35 zł. Dalej informował, że „spłaty powyższego zadłużenia wraz z dalszymi należnościami

naliczonymi do dnia zapłaty należy dokonać w terminie 30 dni od daty doręczenia pisma" na wskazany rachunek bankowy, oraz że „brak wpłaty w wysokości przeterminowanego zadłużenia w okresie wypowiedzenia umowy, spowoduje, że po upływie 30 dniowego okresu wypowiedzenia cała pozostała należność kredytowa w kwocie 112 093 zł stanie się również wymagalna". Sąd przyjął zatem, że z cytowanych zapisów nie można wysnuć wniosku o „ustaniu skuteczności wypowiedzenia” na skutek dokonania wpłaty zaległych rat. Zdaniem Sądu oświadczenie o wypowiedzeniu umowy było stanowcze („wypowiada umowę”) i od dnia jego doręczenia adresatowi rozpoczął bieg 30 dniowy termin wypowiedzenia. Gdyby w okresie wypowiedzenia pozwany spłacił wymagalne raty, czego nie uczynił, bank musiałby złożyć kolejne oświadczenie o cofnięciu wypowiedzenia. Ujęcie oświadczenia Sąd określił jako nieprofesjonalne, intencję z jaką nawiązano w nim do możliwości spłaty przeterminowanego zadłużenia odczytał jako nieskuteczną ostatecznie próbą zmobilizowania kredytobiorcy do spłaty długu.

Zarzut naruszenia art. 65 k.c., bez wskazania paragrafów Sąd uznał za nieuzasadniony, skoro oświadczenie o wypowiedzeniu umowy jest czynnością jednostronną, a nie umową, wobec czego art. 65 § 2 k.c. nie znajdował zastosowania, a treść wypowiedzenia nie wymagała interpretacji w oparciu o reguły określone w art. 65 § 1 k.c.

Sąd nie uwzględnił również zarzutu, że oświadczenia było bezskuteczne, gdyż powód nie udowodnił, że podpisała je osoba należycie umocowana. Z treści przedłożonego pełnomocnictwa wynikało, że podpisana pod nim osoba była umocowana do rozwiązywania umów kredytowych „nieprzekraczających kwoty zadłużenia kapitałowego zgodnie z wewnętrznymi uregulowaniami w tym zakresie”. A pozwani nie złożyli wniosku dowodowego w celu doprecyzowania zakresu upoważnienia. Wobec zawarcia przez pozwanego kredytobiorcę kolejno dwóch ugód z bankiem, na co wyraził zgodę poręczyciel Sąd stwierdził, że doszło do przerwania biegu przedawnienia roszczenia z uwagi na uznanie długu.

W skardze kasacyjnej, opartej na obydwu podstawach z art. 398³ § 1 k.p.c. pozwani zarzucili naruszenie przepisów postępowania przez niewłaściwe

zastosowanie art. 3 k.p.c. w zw. z art. 232 k.p.c. w zw. z art. 6 k.c. oraz naruszenie prawa materialnego przez niewłaściwe zastosowanie art. 65 § 1 k.c. i art. 123 § 1 pkt 2 k.c.

We wnioskach skarżący domagali się uchylenia wyroku Sądu Apelacyjnego w całości i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania ewentualnie zmiany zaskarżonego wyroku, przez oddalenie powództwa w całości w odniesieniu do obu pozwanych. Wnieśli również o zasądzenie kosztów postępowania za wszystkie jego etapy.

Sąd Najwyższy zważył co następuje:

Skarga kasacyjna stanowi środek odwoławczy o szczególnym charakterze, nakierowany na ochronę interesu publicznego przez zapewnienie rozwoju prawa i jednolitości wykładni, umożliwiający usunięcie z obrotu prawnego orzeczeń wydanych w postępowaniu dotkniętym nieważnością lub oczywiście wadliwych, nie jest natomiast ogólnie dostępnym środkiem zaskarżenia orzeczeń nie satysfakcjonujących stron. Realizacji tak pomyślanych zadań skargi kasacyjnej służy instytucja tzw. przedsądu, ustanowionej w art. 398⁹ k.p.c., w ramach którego Sąd Najwyższy dokonuje wstępnej oceny sprawy przedstawionej mu ze skargą kasacyjną. Zakres przeprowadzanego badania jest ograniczony do kontroli, czy w sprawie występują przewidziane w art. 398⁹ § 1 pkt 1 - 4 k.p.c. okoliczności uzasadniające przyjęcie skargi do rozpoznania. Skarżący uzasadnili potrzebę rozpatrzenia ich skargi wystąpieniem przesłanek przewidzianych w art. 398⁹ § 1 pkt 1, 2 i 4 k.p.c. to znaczy ujawnieniem się w sprawie istotnych zagadnień prawnych, których istotą były kryteria wykładni jednostronnego oświadczenia woli (ppkt a-c), dopuszczalność zastrzeżenia w takim oświadczeniu warunku (ppkt d) oraz kwestia, czy osoba składająca oświadczenie jako reprezentant osoby prawnej może tym oświadczeniem wywołać skutki także w zakresie własnych praw i obowiązków jako osoby fizycznej (ppkt e).

Problem dopuszczalności złożenia jednostronnego oświadczenia woli o charakterze kształtującym prawo z zastrzeżeniem warunku zawieszającego lub rozwiązującego skarżący poruszyli także jako kwestię wskazującą na potrzebę wykładni przepisów prawnych wywołujących rozbieżności w orzecznictwie.

Z kolei oczywistą zasadność skargi łączyli z jednoznacznie błędnym ich zdaniem przerzuceniem na pozwanych ciężaru dowodu czy osoba składająca za bank oświadczenie o wypowiedzeniu była do tego umocowana.

Wskazane przez skarżącego zagadnienia prawne nie mogą być uznane za istotne w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. Istotnym zagadnieniem prawnym w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. jest zagadnienie nowe, jeszcze należycie nie przeanalizowane albo też takie, którego dotychczasowe rozwiązanie, zdaniem skarżącego, jest z poważnych przyczyn nieprawidłowe, bądź też zagadnienie, które wprawdzie było już poddane procesom wykładni, jednak nadal nie doczekało się jednoznacznego wyjaśnienia i budzi poważne spory. Przedstawienie takiego zagadnienia wymaga dochowania reguł analogicznych do tych, które ukształtowane zostały przy formułowaniu zagadnienia prawnego budzącego poważne wątpliwości. Konieczne jest więc przedstawienie wyraźnych wątpliwości co do interpretacji określonego przepisu lub zespołu przepisów, poparte analizą orzecznictwa i piśmiennictwa oraz wykazanie, że problem ten ma istotne znaczenie w sprawie, a jego rozwiązanie rzutować będzie na sposób jej rozstrzygnięcia w postępowaniu kasacyjnym. Jednocześnie sposób ujęcia tego zagadnienia musi nawiązywać do uniwersalnego, abstrakcyjnego znaczenia przedstawionego problemu, świadczącego o szerszej, nie tylko jednostkowej istotności (por. postanowienia Sądu Najwyższego z 15 października 2002 r., III CZP 66/02, LEX nr 57240; z 22 października 2002 r., III CZP 64/02, LEX nr 77033 i z 5 grudnia 2008 r., III CZP 119/08, LEX nr 478179). Tymczasem skarżący skupia się przede wszystkim na problemie wykładni oświadczenia banku zawartego w piśmie z dnia 17 września 2015 r. Kryteria wykładni oświadczeń woli są zagadnieniem wielostronnie omówionym w piśmiennictwie i w orzecznictwie (por. np. uchwałę składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 29 czerwca 1995 r., III CZP 66/95, OSNC 1995/12/168, wyroki z dnia 7 października 2009 r., III CSK 35/09, z dnia 16 lutego 2012 r., IV CSK 338/11, z dnia 31 maja 2017 r., V CSK 433/16, z dnia 5 marca 2019 r., II CSK 43/18, OSNC 2019/12/124, czy z dnia 25 maja 2021 r., V CSKP 142/21) i wynika z nich konieczność dokonywania wykładni jednostronnych oświadczeń woli według zasad z art. 65 § 1 k.c., interpretowania niejasności oświadczeń pochodzących od autora dokumentu na jego niekorzyść, jednak

z odpowiednim uwzględnieniem okoliczności wpływających na sposób rozumienia oświadczenia przez jego adresata, jeżeli oświadczenie kierowane jest do konkretnej osoby. Sami skarżący nie upatrują zresztą, jak się wydaje, trudności na poziomie wykładni art. 65 § 1 k.c., skoro naruszenie tego przepisu dostrzegają tylko w jego niewłaściwym zastosowaniu, co wynika z postawionego w skardze kasacyjnej zarzutu.

Również kwestia dopuszczalności zawarowania w oświadczeniu kształtującym prawo warunku nie jest problemem nowym i nieopracowanym. Dość odwołać się do postanowienia składu siedmiu sędziów z dnia 22 marca 2013 r., III CZP 85/12, OSNC 2013/11/132, dopuszczającego szeroko możliwość zastosowania warunku potestatywnego. Wprost warunkowego wypowiedzenia umowy kredytowej dotyczy wyrok Sądu Najwyższego z dnia 8 września 2016 r., II CSK 750/15 (Mon.PrBank. 2017/11/s. 58), akceptujący możliwość zastosowanie w nim warunku o ile nie jest to sprzeczne z konstrukcją konkretnej umowy. Zaakceptowane zostało także stanowisko, że warunkiem może być spełnienie świadczenia, ponieważ zapłata nie zawsze jest zdarzeniem całkowicie uzależnionym od woli dłużnika (wyroki z dnia 6 września 2007 r., IV CSK 118/07, OSP 2008/12/125 i z dnia 17 marca 2011 r., IV CSK 358/10). Z kolei w postanowieniu Sądu Najwyższego z dnia 25 czerwca 2020 r., V CSK 56/20 wyrażony został pogląd, że konstrukcja warunkowego wypowiedzenia umowy kredytowej wydaje się wybitnie prokonsumencka, ponieważ daje klientowi "ostatnią szansę" na zachowanie wiążącej strony umowy. Nie przesądzając więc kwestii, czy wykładnia oświadczenia powoda o wypowiedzeniu umowy kredytowej była dokonana i zinterpretowana prawidłowo, stwierdzić należy, że skutki przyjęcia wykładni postulowanej przez pozwanych bynajmniej nie gwarantowały skutku w postaci bezskuteczności wypowiedzenia. Godzi się też zwrócić uwagę, że po wypowiedzeniu umowy strony zawarły jeszcze kolejno dwie ugody, które ukształtowały ich stosunki, w tym określiły wysokość zadłużenia. Rola wypowiedzenia umowy nie jest więc tak kluczowa, jak przedstawiają to skarżący.

Problem znaczenia oświadczenia osoby pełniącej funkcję organu osoby prawnej dla jej osobistych stosunków prawnych nie ma uzasadnienia w okolicznościach faktycznych rozpatrywanej sprawy, ponieważ z ustaleń

nie wynika, by jakiegokolwiek oświadczenie miało odnieść podwójny skutek. Ugody zawierała pozwana spółka, zaś pozwany M. K. we własnym imieniu wyrażał zgodę na tę ugodę, gdyż rzutowała ona na jego odpowiedzialność jako poręczyciela.

Nie można też podzielić stanowiska pozwanych o oczywistej zasadności złożonej skargi wynikającej z naruszenia przepisów regulujących ciężar dowodu. Umocowania pracownika do określonych czynności, których powierzenie co do zasady wynika z przedłożonego pełnomocnictwa, a ich wykonywanie uzasadnia charakter powierzonych stanowiska, przy czym pracodawca przedkłada podpisane przez tego pracownika dokumenty jako dowód skutecznego wypowiedzenia umowy stwarza domniemanie faktyczne, że pracownik jest upoważniony do ich wykonania. Zarzut uchybienia przez Sąd zasadom ciężaru dowodu nie jest w tych okolicznościach oczywiście uzasadniony, a jego konsekwencje prawne nie muszą jednoznacznie rzutować na ostateczny wynik sprawy, szczególnie jeśli weźmie się pod uwagę dalsze czynności prawne podjęte przez strony, tj. zawarcie dwóch ugód.

W konsekwencji należy uznać, że wymienione przez skarżącego podstawy przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania nie wystąpiły. Okoliczności sprawy nie wskazują też, aby zachodziły inne przesłanki przedsądu z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Z tych przyczyn Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia skargi do rozpatrzenia.